

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 49.

V Ljubljani, dné 16. novembra 1906.

Letnik I.

Gnojica,

Dr. Tavčarjev priatelj Podgoršek v Ameriki...

Pred dunajskim deželnim sodčem se je vršila začetkom tega meseca velezaniva razprava. Na zatožni klopi je sedela neka ženska Riehl, poleg nje pa njena pomočnica Pollak, neki König in pa več njenih suženj, ki so pred preiskovalnim sodnikom napačno izpovedale, ker so se bale Riehlove, a pozneje preklicale svojo izpoved.

Liki baklja je posvetila ta razprava v razmere, ki vladajo v templjih naše moderne izkoriščevalne in kakor sama sebe nazivlja, prosvitljene družbe.

Nekaj izpovedij prič navedimo. Časnikar Bader je v svojem listu, opozorjen po nekem svojem priatelju, razkril smrad iz Riehlove gnojnici. Obiskal je v zloglasni hiši neko König. Odkrila mu je, kako postopajo z njim. Na golem svojem telesu mu je pokazala rane, ki so ji jih prizadeli gotovi gospodje, ki so plačali za to zabavo 50 do 100 kron. Königova je hotela pobegniti, a po Riehlovem podkupljeni oče je prišel k hčerji in jo toliko časa pretepal, da je poklenila pred Riehlovom in jo prosila odpuščanja in seveda morala ostati tudi v hiši. Policijskim si ni upala povedati ničesar, ker je občevala z njimi Riehlovo tako prijateljško. Priča je pripovedovala, da je zaman poizkušal, da bi posredovala policija. Königovo so šele izpustili, ko je odločeno nastopil zanj, a prej so ji še zagrozili s prisilno delavnicijo. Mehki, liki vosek, so šele postalni, ko je vso stvar priobčil v svojem listu.

In tudi, ko je bila prosta, so jo še zasedovali Riehlove ovaduhi in ovaduhinje. Deklica zdaj služi in se pošteno zadrži.

Janez Korenčan.

Svatba.

Predmestna slika.

Ob oguljeni rdeči mizi sedi najboljši predmestni godec Lukež Kolesec in natauge harmoniko. Razgreti pari se vrste po luknjčavem tlaku, in dušec prah se dviže pod začrneli strop. Tutam se ujame pijana pesem s hreščečo harmoniko.

Zenin Andrej je vesel izbornega godca, in vabi nevesto Anko na ples.

»Daj, dušica, zaplešiva poskočno polko, da se naseli veselje tudi preko tvojih zardelih lic . . . dušica dvigni se!«

Lepe in proseče so ženinove besede in zdé se zardeli Anki kakor razmišljena molitev. Dvigne se nevestka in zenin jo polpelje med pare.

Lukež Kolesec si potegne z debelimi prsti preko umetniških kodrov in nategne harmoniko, menda prav zato, ker plešeta ženin in nevesta.

Tam v kotu ob oguljeni mizi pa sedi Lukežev zvesti priatelj Marko. Mračen mu je obraz in oči krvave.

O neki drugi deklici je izpovedal Bader, da je skočila s prvega nadstropja na cesto in se poškodovala na nogi. Beg se je pa popolnoma ponesrečil.

Ana Koisl je povedala Baderju, da je vstopila kot šivilja v Riehlovo hišo novembra 1904, stara 16 let. Neko noč jo je pornila Riehlova v takozvanem italijanski salon, kjer jo je nekdo posilil. Njenih klicev na pomoč ni čutil nihče. Postala je kmalu mati. Riehlova ji je dala 10 kron.

Mačeha Ane Krist, Barbara Koclich, je izpovedala, da ji je plačevala Riehlova za hčer pet goldinarjev mesečno. Navedeni slučaji zadostujejo. Deklice v Riehlovke hiši niso dobile od lastnice nobene plače. Dati so ji morale vse, kar so zasluzile. Bile so v pravem pomenu besede jetnice, sužnje, ki so morale tičati zaprte v zloglasni hiši. Pobegniti niso mogle, ker niso imele zadostne obleke, da bi morale na ulico. Riehlova jih je pretepavala za vsako malenkost. V tej moderni hiši sta bila navadno orodje za krotitev Riehlovkinih suženj pasji bič in železni drog. Srečna ona njeni sužnji, ki je bila nabunkana le s pestjo.

Policija je igrala v tej moderni žaloigri jako čudno vlogo. Že l. 1899 je romala v koš neka ovadba glede na nečuvane razmere v hiši Riehlove. Tudi druge ovadbe je doletelo ravno taka usoda. Poročalec, višji policijski komisar Helkl, je izpovedal, da sam ni bil nikdar v zloglasni Riehlovki hiši. Kanclistu je izročil nadzorstvo. Policijski komisar Zdrubek je izpovedal med drugim, da je prepustil revizijo policijskim agentom, ker bi trpela uradniška čast, če bi sam izvršil revizijo.

Najbolj je pa presenetilo javnost, ker policijski komisar Schmidt in nadzornik

policijskih agentov Pissovista hotela izpovedati na gotova vprašanja.

Riehlovki, njenima sokrivcema, kakor tudi napacnim izpovedovalkam je prisidilo sodišče primerne kazni. Proti policijskim uslužencem dr. Lockerju, Leop. Schmidtu in agentu Pissovemu so pa uvedli disciplinarno preiskavo in jim že prepovedali, da ne smejo vršiti službe.

* * *

Glasilo naše napredne slovenske liberalne stranke bi bilo rado poročalo o tej stvari. No pa so to opustili. Izpustili so le neko smrdljivo bombo v svojem listu, kjer se hvalijo da so stvari, ki so se svoj čas dogajale v znani ljubljanski zloglasni št. 13, nedolžne nasproti dogodkom v hiši Riehlove. Seveda, nedolžno je vse, kar se je dogajalo v beli Ljubljani v tej hiši, ko je županoval slovenski prestolci mož, ki mu je čast življenje, gospod župan Ivan Hribar.

A ker tako ljubimo naše preljubezljive liberalce, ki so se, kakor dokazuje Kham, razvili iz raka, pa se hočemo le nekoliko ozreti nazaj, kakšne razmere so vladale v tej ljubljanski gnojnici v Zvonarskih ulicah. Je potrebno, da nekoliko obudimo spomin na njuno.

V ljubljanski zloglasni gnojnici, ki še obstoji, so bile dekleta liki sužnje zaprte. Ki je hotela zapustiti hišo, so ji grozili s šubrom. Lastnica hiše, madame (tako so jo nazivali ljubljanski policiji, najvišji do najnižjega) Löwy je znala že vse tako urediti, da so ji morale izročiti njene sužnje prav vse, kar so zasluzile in so imele še vse polno dolga. Tudi pretepavala jih je. Delala je to vse prav lahko, saj je bila velika prijateljica bivšega ljubljanskega policijskega

— Ka-áj, Andrej zopet pleše z Anko? Ehé, ta hinavska ljubezen! Kaj pa je bilo pred leti, ti Anka, ti nevestka zála . . . Ka-áj?

Glasno zatuli Marko in se ozre s pijanimi očmi po mizah in po vrtečih se parih. Vsa glasna družba se obrne proti Marku, mlademu pijancu.

— Dá, dá, Anka! Zdaj si sebi naprtila ženina k. i. je trezen ter si zapustila Markapijanca. Tega ne pozabim . . . ti nevestka Anka!

Slišala je nevesta grohotajoče besede, ko se je približala plesaje mizi tam v kotu, in tedaj so ji zalile solze golobje oči. Tesneje se je oklenila ženinove roke, in bilo jo je strah.

— Oo, Anka, ali misliš, da si pojdem zato k sv. Katarini zdraviti bolno glavo? Le pleši, Anka, ker se tako rada vrtiš . . . ti neumna vrtoglavka!

Govoril je Marko pridružene besede in je polival vino po mizi.

Gledali so ga svatje po strani in bilo jih je sram. Tudi ženin Andrej je ujel par besedi, a se ni zmenil zanje, ker je vedel, kako je Marko pijan . . .

»Meni je težko, Andrej, nehajva!«

Pogledal je ženin v nevestine golobje oči in je zapazil solze v njih. Tudi zardelica so bila vlažna in žalostna.

»Zakaj si žalostna, nevestka moja? Poglej, dušica, jaz se pa veselim, da se dopolnjuje veselja dan.«

Nevestka otrè s čipkastim robcem solze in se nasmeje ženinu oči v oči. Ali tudi v njeneim nasmehu leži toliko prikrite žalosti, da se poloti Andreja-ženina bojazen.

Oba sedeta za mizo, pogrjenjo z rdečim prtom in z vrčem pisanih rož na sredi. Ostali svatje pa se vrtiš dalje, da se trese luknjičavi pod.

Nevesti postaja težko v šumu in prahu. Tesno se oklene ženina ter ga pogleda z zaupnim pogledom.

»Veš Andrej, ko sva midva plessala, je govoril Marko grde besede. In potem je zatulil . . . o Andrej moj, pomagaj mi!«

Naslonila se je na njegove prsi in je zahtevala. Dvigala so se ji vroča nedra v krčeviti bolesti. »Andrej, Andrej!«

»O dušica moja, ne jokaj, prosim te. Saj vse vem. Marko je pijanec in prav je, da si ga pustila.«

svetnika Podgorška, ki ga je obiskovala kar doma. Kakšen namen so imeli ti obiski, sodi lahko vsak sam, kakor tudi o nazorih naše prosvitljene napredne gospode, ki je občevala prav prijateljsko z gospodom svetnikom dasi so bile znane Podgorškove zveze z »madamo« že ljubljanskim vrabcem. Mimogrede pripomnimo, da sta bila debela prijatelja Podgoršek in po svoji poštenosti splošno znani glavni urednik »Slovenskega Naroda«, Malovrh. Tikal se je Podgoršek tudi z ljubljanskim državnim pravnikom gospodom Trenzem in bil načadni gost dr. Tavčarjevega omizija pri slaboznani ljubljanski »Roži«.

Ko je pa gnojnica le preveč zasmrdela, so v tajni seji ljubljanskega občinskega sveta prali to perilo iz gnojnice in kljub temu, da so se za Podgorška potegovali z veliko vnemo njegovi prijatelji, so ga odpustili iz službe. Seveda, nastopila je sicer strpna deželna vlada, ki je po državni svoji policiji spravila vso nečedno gnojnico na svitki dan.

Proti Podgoršku so uvedli tudi sodnisko preiskavo. A ni bilo nič kruha iz te moke. Manjkalo jim je še dokazov in so ustavili proti njemu pričeto preiskavo — (?)

Madama Löwyjeva je pa lepo nemoteno odpotovala na Ogrsko, dasi je bila v sodni preiskavi. Sicer so jo pozneje pred ljubljanskim deželnim sodiščem obsodili, a sedela ni in ne bo, ker se nahaja v varnem zavetju na Ogrskem, kjer se ji še vedno prav dobro godi.

Gospod svetnik Podgoršek pa ni preveč zaupal vremenu in jo je popihal v Ameriko, ker je neki dunajski list tako temeljito začel mešati gnojnico, tako da je v tako ostrem govoru ljubljanski župan nastopil proti dočnemu listu. Izvajanja župana so pa le potrdila dejstva, ki jih je navajal o razmerah kako dobro poučeni list. Rekel je, da je kriv le v toliko, ker je preveč zaupal svojemu policijskemu svetniku.

Sicer so bili, še ni davno, poklicani nadzorniki ljubljanske gnojnike na pojedini pri sedanjem oskrbniku ljubljanske gnojnike ob njegovem godovanju, no pa slabo plačanju ljubljanskim nadzorovalnim organom z naravnosti končno privoščimo že zdavnaj prebavljeno večerjo, zasoljeno z jako ostrim županovim nastopom nasproti godovnikom prihodnjih dan in upamo, da je županovo gromenje brez dežja in toče* pomagalo . . .

§ § §

Z velikim ogorčenjem so poročali o Richlovkini zadavi dunajski svetovni listi. Hinavščina naše pokvarjene, takozvane prosvitljene družbe. Ravno oni časniki, ki so opisali tako mikavno vsako grdo podrobnost, pa prinašajo med svojimi oglasili tako grde stvari, da si gršega še misliti ne moremo.

Tolažilne in lepe so bile ženinove besede. Toda Anka se je tesneje oklenila njegovih prsi in je jokala še krčevite.

Lukež Kolesec je godel vedno glasnejše, in nihče se ni zmenil za jokajočo nevesto. V trušču in šumu je bil komaj slišen njen jok.

Le tam v kotu je pijanec Marko opazoval s krvavimi očmi ženina in nevesto. Nakrat ga je stisnilo nekaj v grlu in skočil je izza mize ter udaril s pestjo.

— Anka, jaz ti pokažem, ti prokleta . . .

Zatulil je Marko, da se je potresla hiša. In potem je skočil in udaril s kvedri ob tlak, da so zazvenčali vrci po mizah.

Utihnila je harmonika, pari so se razklenili, nevesta je zaplakala krčevit plač.

In pristopili so k Marku močni možje ter so ga prijeli z debelimi rokami. Oma-hijočega so porinili skozi užaka vrata ter so jih zaklenili. Lukež Kolesec je iznova nategnil harmoniko in zavrteli so se pari.

Ali naenkrat je udarila tam zunaj močna pest po oknu, da se je razdrobilo steklo tik za nevestinim hrbtom, in debela kletev se je začula po beznici . . .

Našo moderno družbo označujeta dve stvari. Ostatki ne more brez sužnjev. Naša moderna družba je popolnoma ravbarska in podobna giftmišarjem. In ta ravbarska, giftmišerska in hinavščinska družba ne more ostati brez sužnjev.

Rabi jih, da jih množe bogastvo in da se zabava z njimi. Kako izkoristiš one sužnje, ki jih množe bogastvo, imamo priliko izkušati delavce in pa delavce. Bravke in bravci naši vejo, kako se bori, tripi in kako umira gladi in jetike naše delavstvo, sužnji in sužnje, ki tej ravbarski in giftmišarski hinavščinske družbi množe bogastvo. V zahvalo zaničevanje, glad, preziranje . . . Suženj nima osebne svobode. Ne more varovati svoje osebnosti in ne človeškega dostojaštva. Oderuščvo naše družbe pa jemlje prostost in izrablja do zadnje kaplje krvi svoje žrtve.

Opisali smo gnojnico na podlagi izpovedi prič v dunajski razpravi proti Richlovemu. Prezrli tudi ne naše domače. Naša družba prostitucije ne bo odpravila, ker jo rabi, da se zabava z njenimi žrtvami. Smrdi sicer ta gnojnica, ta rak-rana. A bavit se moramo z njo.

Dolžni smo, da vše delavstvo, kakšne so razmere v takozvanih hišah strpnosti. Suženjske, nečuvence. Brez varstva, nesrečne žrtve, izročene samovolji ene osebe, ki postopa z njimi, kakor se ne postopa z najhuišim sovražnikom.

Zdaj pravijo, da hočejo urediti razmere v teh modernih suženjskih lukanjih. A kako. Mi jaka dvomimo nad modrostjo teh državnih zdravnikov. Pač pa je naša dolžnost, da najodločne zahtevamo:

Proč z vsakim kaserniranjem suženj v zabavo moderne hinavščinske družbe. Vodi v suženjstvo. Lastniki teh kosarn se pa vežejo s policijo, ki ščiti le nje, ne briga se pa za sužnje, kakor da niso novodobni sužnji več ljudje.

Delavstvo, na noge! Zahtevajte po shodih odpravo kaserniranja suženj v zabavo naše propale hinavščinske, oderuške, ničvredne, zanikrne, nazadnjaške kapitalistične sodelnice! Proč z vsakim suženjstvom! Geslo nase!

Med brati in sestrami.

Sava. Neoženjeni delavci in delavke pozor! Zadnje dni se je vršil shod gostilničarjev, katerega sklicatelj je bil Peter Rozman, gostilničar pri »Zvitom rogu«. Na shodu se je izvolil pripravljalni odbor za ustanovitev gostilničke zveze. Izvoljeni so bili naslednji gospodje: Jožef Klinar kot načelnik, Emil Guštin, Karol Višner, Jakob Mesar, to je tisti junak, ki je svojcas sedel pri starem županu za dimnikom. Naročili so si govornika iz Ljubljane od »Gostilničke zveze«, ki je med drugimi seveda le za gostilničarje koristnimi točkami pojasneval, da ima ta zveza nalogu uvesti, da vsi tisti delavci in delavke, ki so sedaj na hrani po privatnih hišah, naj bi po ukazu te zveze šli vsi v gostilne na hranilo in tam po 35 kr. plačevati, potem pa še 30 zraven zapiti, ako bi hoteli dostojno imeti! Saj vemo iz lastne izkušnje, da se o gostilnah splošno govorí:

»Tale veliko zapije, temu se mora bolje postreči.« Na tak način bi tistim, kateri bi radi nekaj prihranili, da zaradi tega le malo pijemo, naj bi nam veljalo, kdor ne pije, naj še ne jé. O delavkah pa sploh govoriti ne moremo, da bi pri takih plačah bile na gostilničko hrano priklenjene. Zato pa bodo enkrat za vselej povedano tistim gospodom ljubljanske gostilničke zveze, da s takimi nasveti naj v prihodnje ostanejo doma. Čudno se nam pa vendar zdi, od koder tako nenadoma ta izprememba po gostilnah, saj se vendar povsod vedno povdarija, da s »koštarji« nič; sedaj pa kar na enkrat taka želja po njih. Seveda se razume, da ne zaradi tega, da bi nam dobro hrano dajali, marveč zato, da bi jim sode pomivali. Saj to je znano, da tisti delavci, ki malo pijemo, imamo po gostilnah kaj malo kredita. Zato bodo pa tudi vedeli vpoštovati nastop tistih gostilničarjev, kateri

sedaj najbolj delajo, da bi se ustanovila taka oderuška zveza, kar tudi upamo, da nam bodo v tem oziru stali na strani vseh tistih delavcev in njihove žene, pri katerih smo sedaj proti primerni plači kaj dobro postreženi. Toraj delavci in delavke: Skupno nastopimo, da si ogledamo, kateri so tisti vzorni delavski prijatelji, ki bi na tako zvit način radi polnili svoje dosedaj skoraj prazne gostilne in praznili naše delavske žepne. — Zadnjič smo čitali o tistem smešnem godbenem odboru, zato se nam pa vedno bolj vzbuja želja, spoznati tiste gospode oziroma pajace. Čitali smo pa tudi, da se nam pri priliki objavijo. Ker smo pa tudi od strani izvedeli, da ima odbor »Strokovnega društva« lastnoročne podpise teh imenovanih gospodov, zato pa odločno zahtevamo: Na dan z imeni teh gašperlov! Naši občinski redarji so šli v nedeljo 11. t. m. na Kočoško v Šent Jakob vzbujati narodno zavest in so pri tem menda od samega navdušenja pozabili, kako da se izvršuje redarska služba. Da, ko so prišli nazaj, so v svoji surovosti in podivjanosti brez vzroka napadali mirne delavce, ki so prihajali in odhajali na nočni šift. O tem bomo še drugje govorili, kajti pošteni in mirni delavci hočemo mir imeti, posebno kadar gremo na šift.

Idrija. Zopet nekaj novega. Tu dobimo menda še enega policaja, dosedaj je bil namreč le eden, in nočno stražo je opravljalo do sedaj »Prostovoljno gasilno društvo« vsako noč z dvemi člani, zato je dobilo imenovan društvo od občine vsako leto 900 K. Teh le 900 K se je porabilo takole: za vsako noč 2 K, celo leto 730 K in ostanek 170 K se je porabil pri vajab za kaki vrček piva in pa za vožnjo, kadar je naredilo društvo kak izlet, ali ako se je udeležilo kakve slavnosti v drugem kraju. Ker pa v resnici nekteri člani tega društva niso opravljali vestno svoje službe pri nočni straži, je prišlo več pritožb na občino in menda celo na c. kr. okrajno glavarstvo, ipi na ta način je prišlo občinsko svetovalstvo do tega, da se nastavi še en policaj ter da bodeta potem opravljala tudi nočno stražo. Mnenje naše je pa, da je boljše, da sta dva čuvaja, kakor en sam, kajti obadvaj policaja ne bosta vse noči na straži. Kjer pa v resnici niso vsi člani imenovanega društva zvesti v svoji službi nočne straže, naj pa tudi društvo izvoli iz svoje srede za to službo take možnosti, ki bodo res zvesti v tej službi. Poleg tega naj pa tudi tem naloži kaznen onemu, ki bi ne opravljal svoje službe. Boljše je, da se le posamezni član kaznuje, kakor pa cela družba, kajti tu odpade društvu ne le plača za nočno stražo, ampak tudi kak vrček piva, ki se vestno udeležuje vaj, katerega je vsak potreben, kakor tudi za vožnjo pride prav, ako se kdo pelje zastonj, kjer se še itak težko pri naših zasluzkih kdo udeleži kakve slavnosti.

V obrambo. Ker se menda razno govorji po Idriji, kakšno vino je kupilo Krščanski gospodruštvo od nekega kmeta iz Istrie, je naša dolžnost povedati, kako imenovan društvo kupuje vino. Ako hoče kak kmet, oziroma vinski trgovec nam vino prodati, mora nam poslati vzorce s cenami vred, potem mi pokušamo vino pri seji (pri kateri je 27 odbornikov) na naše strojčke, kateri pokažejo, ako je vino naravno in koliko moči vina, in ako je vino naravno in ugodne cene, mi vino prevzamemo, v večjo varnost, da mi nismo osleparjeni pa potem še pošljemo trgovcu oziroma kmetu sledečo izjavo: Nižje podpisani potrjujem, da bode vino, katero bode krščansko gospodarsko društvo od mene kupilo popularna naravno ter nič ponarejeno. Obenem se zavežem, da ako imenovan društvo dà od mene kupljeno vino v kemično preiskavo in ako se isto vino pripozna za ponarejeno, povrnem vse stroške ali kazni jaz, ter isto vino nazaj na svoje stroške prevzamem, katero izjavo mora kmet ali trgovec lastnoročno podpisano z računom vred nam nazaj poslati. Tako smo vedno postopali in bodo vedno z vsakim, kakor z istim, ko se od njega toliko govorji.

Iz Idrije. Dne 11. t. m. je sklical župan javno sejo, za katero je postavljal dnevni

red: Poročilo šolskega odseka v zadevi podprtavljenja mestne realke. Pri seji se je sklenilo, da gredo trije odborniki s prošnjo na Dunaj k pristojnim oblastim. Vendar že realko podprtaviti je spoznala ista bahaška stranka, katera je šla pred nekoliko leti prosit na Dunaj, ako sme občino na svoje stroške, ker je dosti premožna, ustanoviti mestno realko, da občina ne bode morala izhajati s takimi ogromnimi stroški. No, sedaj pa g. dr. Ferjančič, kadar pride zopet do glasovanja za podprtavljenje idrijske mestne realke, pa le nicht aufsitzen, ker so Vaši pristaši s prošnjo tu. No, če že več ne bode s tem doseženo, bodo zopet videli enkrat poceni Dunaj gg. Šepetavec, Kristan in Gruden.

Iz Saleške doline. Zdravnik in diplomiranka v boju proti »vražam«? Ker jim tako bolje kaže, nič ne povejo velenjski gospodje (ozir. varovanka), kaj je »Naša moč« obsojala, namreč birokratično silo in dragletnost ter neke podrobnosti, ampak trdijo — nalač zlobno laž, da smo se potegovali za vraže in babjeverce, češ, ker se bojimo, da bi nam razsvitljeno ljudstvo ne hotelo več verovati, zato je hočemo obdržati v babjeverstu in vražah! Gospodu, ki ne hodi v cerkev z nami zamazanci, boječ se za svoj frak, ni zameriti, če ne loči vere od včete. Ča prvo smo bili mi, zoper drugo smo ž njim enih misli. Dalje bi nas vseči, ko bi se napovedala brž higienična predavanja? Ali se pa bojite, da bi se potem ludje preveč obvarovali boleznjij, in bi vi premalo zasluzili? O zdravju (higieni) predavati je vendar vaša stroka in ne spada, recimo, drugam. Z neobičnim presenečenjem pa smo vzeli na znanje — in prijeli vas bomo že pri prvem siromaku za besedo, — da hočete tudi brezplačno hiteti na pomoč! Neki star zdravnik — ime vam naj pove Vaga — namreč rad vselei izpršaši o gmotnih razmerah bolnikovih, predno se jih loti. Zakaj neki? — Pustite torej pogreto frazo o srednjeveški temi ali stvari nevednosti, sicer si bomo mislili, da nadaljujete svoje študije res le v »Štajercu« in »Slov. Narodu«, v katerih ste pred kratkim zlili vso svojo bol in žolč na po noči (?) odhajajočega škalskega kaplana, ki vam je vendar »kamen odvalil od srca«. Kadar boste toliko storili za svojo izobrazbo — odbornik ste, pa ne ganete z mezincem — potem boste tudi uvideli, da izobrazba ne odvrača ljudi od cerkve, ampak privablia: Polovičarska veda je veri seveda nasprotna, globoka veda pa ne. Capisce? Toda, da se dožene stvar do konca, zato prosimo g. urednika za potrpljenje, ako se spuščamo v dališo polemiko. Torej velenjska gospoda, le trebite pridno vraže in babjevere, ki jih obsoja i katekizem, ki se razlagata, ne da bi klical žandarje — vsako nedeljo popoldne, ko ga vi luckate. Po verskih skrivnostih in resnicah pa ne udrihajte, čeprav vam ne grejo v glavo, ker pri razrezovanju mrljev ne najdete nikjer neumrjoče duše. Vaša glava je pač bolj po opicje gratala. Pustite vi katoliško vero pri miru, ki je vredni niste. Ona je bila skozi dve-tisočletji nositeljica prosvete, in tudi zdaj ji le oni obračajo hrbet, ki nimajo ljubezni do zatiranega ljudstva, katerega najizdatnejša in najokritosrčnejša in najokritosrčnejša zaščitnica je in ostane cerkev. Socialdemokrati in liberalci jo preganjajo in kršč. sociale pa se držimo njenih načel, če bi nas prav kak počasen študent imel za mračnjake. To nič ne de. Pa na svidenie! Samo vraž nam ne podtikajte, pa se zastopimo! Vi mislite, da smo sovražniki vede, drugi pravijo šole, za katero se skrijejo napadeni, da jim ne prideš do živega. Hrabrost to ni.

Gosp. Korelček Linhart, po poklicu soc. demokrat za denar pa pokorni komisar ptujskih trgovcev, ki so ga najeli, da za kroto klerikalne bolhe lovi, iz katerih dela slone za denar, je zdaj na konju. Saj je sam pri koritu z Marksom v roki. Oni gospod, ki so bili študirani na sveto pismo, so moraliti. Te dni so krevsali mimo sv. Jakoba proti mariborskemu kloštru. Zdaj torej rdeči Lintvart na zlati ketini razlagata za denar bravecem, kaj je verno in kaj kle-

rikalno, misleč, da so verniki dostopneši njegovim naukom, ko klerikalci. Pa se motiš Korelček, tudi verno dekle — ki se ne ve, kaj je klerikalizem in se ne da od njega uplivati, je že raztrgalo »Štajercu«. Zato se ne hlini, ampak raj naravnost tisto priznaj, kar si pred dvemi leti za denar klobasal na nekem shodu na praznik Vnebohoda Gospodovega. Ozrl si se bogokletno v nebo in rekel: Nebesa pa prepričamo angelcem in vrabcem! Ali boš tajil to storio ali si se že izpoveddal? Nam se zdi, da si se vpisal celo v bratovščino g. Ant. Aškerca »za srečno zadnjo uro brez duhovnikovih pomočkov«. Za denar — ptujskih kramarjev bi se že kaj ne? Če nimaš, Ti pa Vaide ali zet Seniček posodita.

Z lastnimi močmi.

Naša tobačna strokovna organizacija.

Za tobačno delavstvo. Tobačno delavstvo in starostna preskrbnina. Dve tiskovni pomoti sta se vrinili v naš zadnji članek, ki so jih naši bravi iz tovarne gotovo sami popravili, ki jih pa vendar še sami popravljamo, da ne bode nikakega nesporazumjenja. V 5. kategoriji je bilo doslej po 40 letih po 80 vin. (ne pa po 180) preskrbnine na dan; odslej jo bo 30 kron (ne pa 36) na mesec.

Osrnjava zveza kršč. tobačnega delavstva nam je doposlala razpredelnico c. kr. finančnega ministrstva, kako bodo računali mesečne invalidne preskrbnine po na novo vrejnih starostnih preskrbah tobačnega delavstva. Ker bode pač vsako delavko in delavca zanimalo, do kolike pokojnine ima pravico, jo priobčimo. Pripomnimo v pojasnilo sledeče: Navedli bomo visočino preskrbnine glede na dovršeno službeno dobo sledeče: Za deset let: I. K 27, II. K 24; III. K 21; IV. K 18; V. K 15. To se razume takole: Po dovršeni službeni dobi 10 let dobi delavstvo v I. kategoriji 27 kron, v II. kategoriji 24 kron i. t. d. Rimski številke I., II., III., IV., V. pomenjajo toraj prvo, drugo, tretjo, četrto in peto kategorijo ali vrsto. Za krone rabimo znamenje K, za vinarje ali helarie pa znamenje h. Po tem uvodu navajamo razpredelnico: Za 10 let I. K 27, II. K 24, III. K 21; IV. K 18; V. K 15. Za 11 let I. K. 27:90; II. K 24:80; III. K 21:70; IV. K. 18:60; V. K 15:50. Za 12 let. I. K 28:80; II. K 25:60; III. K 22:40; IV. K 19:20; V. K 16. Za 13 let. I. K 29:70; II. K 26:40; III. K 23:10; IV. K 19:80; V. K 16:50. Za 14 let. I. K. 30:60; II. K 27:20; III. K 23:80; IV. K 20:40; V. K 17. Za 15 let. I. K 31:50; II. K 28; III. K 24:50; IV. K 21; V. K 17:50. Za 16 let. I. K 32:40; II. K 28:80; III. K 25:20; IV. K 21:60; V. K 18. Za 17 let. I. K 33:30; II. K 29:60; III. K 25:90; IV. K 22:20; V. K 18:50. Za 18 let. I. K 34:20; II. K 30:40; III. K 26:60; IV. K 22:80; V. K 19. Za 19 let. I. K 35:19; II. K 31:20; III. K 27:30; IV. K 23:40; V. K 19:50. Za 20 let. I. K. 36; II. K 32; III. K 28; IV. K 24; V. K 20. Za 21 let. I. K 36:90; II. K 32:80; III. K 28:70; IV. K 24:60; V. K 20:50. Za 22 let. I. K 37:80; II. K 33:60; III. K 29:40; IV. K 25:20; V. K 21. Za 23 let. I. K 38:70; II. K 34:40; III. K 30:10; IV. K 25:80; V. K 22. Za 24 let. I. K 39:60; II. K 35:20; III. K 30:80; IV. K 26:40; V. K 23. Za 25 let. I. K 40:50; II. K 36; III. K 31:50; IV. K 27; V. K 23. Za 26 let. I. K 41:40; II. K 36:80; III. K 32:20; IV. K 27:60; V. K 23:50. Za 27 let. I. K 42:33; II. K 37:60; III. K 32:90; IV. K 28:20; V. K 23:80. Za 28 let. I. K 43:20; II. K 38:40; III. K 33:60; IV. K 28:80; V. K 24. Za 29 let. I. K. 40:10; II. K 39:20; III. K 34:30; IV. K 29:40; V. K 24:50. Za 30 let. I. K 45; II. K 40; III. K 35; IV. K 30; V. K 25. Za 31 let. I. K 45:90; II. K 40:80; III. K 35:70; IV. K 30:60; V. K 25:50. Za 32 let. I. K 46:80; II. K 41:60; III. K 36:40; IV. K 31:20; V. K 26. Za 33 let. I. K 47:70; II. K 42:40; III. K 37:10; IV. K 31:80; V. K 26:50. Za 34 let. I. K 48:60; II. K 43:20; III. K 32:80; IV. K 32:40; V. K 22. Za 35 let. I. K 49:50; II. K 44; III. K 38:50; IV. K 33; V. K 27:50. Za 36 let. I. K 50:40; II. K 44:80; III. K 29:20; IV. K 33:60; V. 28.

Za 37 let. I. K 51:30; II. K 45:60; III. K 31:90; IV. 34:20; V. K 28:50. Za 38 let. I. K 52:20; II. K 46:40; III. K 40:60; IV. K 34:80; V. K 29. Za 39 let. I. K 53:10; II. 47:20; III. K 41:30; IV. K 35:40; V. K 29:50. Za 40 let. I. K 54; II. K 48; III. K 42; IV. K 36; V. K 30.

Shod »Podpornega društva«. Pretekli petek je priredilo naše društvo jako številno obiskan shod v prostorih »Slovenske krščanske socialne zveze«. Zborovanje je jako spremno vodil naš predsednik Čatar. Prvi govornik dr. Janez Ev. Krek je govoril o novi preosnovi starostnih preskrbnih glede na tobačno delavstvo. Ker je priobčila »Naša Moč« v svoji zadnji številki o tej zadevi članek, se ne spuščamo v tej številki še enkrat v podrobnosti. Govornik je kazal na slabe in dobre stvari nove preosnove. Slabe strani:

1. Ni prav, da se preosnova ne ozira na staro, že vpokojeno tobačno delavstvo. Stari so zasluzili manj, kakor se zaslubi zdaj, dasi je bila delavna doba daljša, nego li je zdaj. Pri nezadostni pokojnini že upokojeno delavstvo ne more shajati pri sedanji draginji. Delati se mora na to, da postane deležno preosnove tudi že vpokojeno staro delavstvo.

2. Pomanjkljivo je, da se šteje pokojnina še le z desetimi leti. Pokojino bi moral dobiti že delavstvo, ki služi pet let.

3. Penzijo bi moral dobiti vsak, ki se poškoduje pri delu ne glede na službeno dobo in ne samo odpravnine.

4. Nezadostne so tudi nove pokojnine v naših dragih časih. Morebiti je mogoče shajati s tako penzijo na deželi pri mleku in suhem ovseniku, a v mestu ne. Nikakor pa ne moremo zahtevati, da se seli mestu privajeno delavstvo v starih dneh na deželo. Nevajeno je življenja na kmetih in bilo bi kruto, da se odtrga kraju, kjer je prebilo slabe in redke dobre čase.

Dobre strani:

1. Hvaležni moramo biti, da so pokojninski novi zneski višji, kakor so bile stare pokojnine.

2. Izredno dobro in prav je, da se zvišuje pokojnina od leta do leta in ne šele po preteklu desetih let.

3. Da za vpokojitev ni potreba donesti o delonezmožnosti po dovršenem 60 letu starosti ali pa po 40 službenih letih zdravniškega spričevala, kar je bilo predpisano do zdaj.

4. Dobrota je, ker obeta ministrstvo, da so nova določila le začasna in jim bode sledila boljša preskrba provizioniranega tobačnega delavstva.

Govornik se je tudi spominjal zaslug »Podpornega društva« in pa »Zvezde kršč. avstrijskega tobačnega delavstva«, kakor tudi naših poslancev in kršč. soc. poslanca Sturma, da se je doseglo izboljšanje.

Drugi govornik Mihail Moškerc je poročal o nekem delavcu, ki mu grozi nevarnost, da bo odpuščen iz službe. Obsojen je s svojo 14-letno hčerko vred zaradi hudo delstva v večtedensko ječo. V 14letno deklico je silil človek, ko je peljala ravno drva na ročnem vozičku domov. Oni človek je psoval s svinjo in s k . . . prevrnil ji je tudi voziček. Oče je zaklical deklico: Udari ga. Ubogala ga je in udarila z malim krepelem po roki. Obsojena sta zdaj oba. Sodniki so ju sodili v smislu postave pravijo. Držali so se postave, kar je njihova dolžnost. A če si ogledamo vse okoliščine, pa prideemo do drugačega zaključka. Kar mirno poslušaj in trpi, če ti kdo prevrne voziček na cesti in te psuti s surovimi psovskami. Če pa daš človeku, ki te je tako barabinsko psoval, zaslужeno brco po roki, da branis svojo čast in last, pa se pokori v leči zato. V slučaju, kakršen je bil po opisu utemeljevanja razsodbe, bi tudi govornik nikakor ne trpel, da bi mu psoval 14-letno hčerko s takimi nečuvenimi psovskami. Posvetil bi mu, da bi pomnil. Sodniki so storili svojo dolžnost po postavi. A ta slnčaj spada med one slučaje, ki kažejo, kako pomanjkljiva da je naša kazenska postavodaja, ki zapira očeta in hčerko zaradi hudo delstva v ječo, ko nista obadvaj storila drugega, kakor, da je reklo oče hčerki, udari ga. Mož, ko je to reklo, je videl in je bil raz-

burjen, da se drzne oni človek mu tako pobalinsko psovati in tako barabski prevrniti hčeri voziček. Pred porotniki bi bila obdava brez vsake dvojbe oproščena. Učeni sodniki seveda morajo soditi po mrtvi črki. In zato so ju obsodili, ki sta kriva sicer v zmisu naših starih postav, a ne hudo delca v očeh razsodnih ljudi, ki vedo dobro, da bi sami postopali v takih slučajih hujše, negoli sta postopala onadva: ubogi delavec in pa njegova hči. Shod je sklepal o korakih, da se izposluje žrtvi naše salomonske justice pomiloščenje.

Promet »Kršč. gospodarskega društva« v Idriji. V mesecu septembru. Prejemki: vplačani deleži 7 krov, pristopnine 2 K, za prodano blago 8918 K 87 vin., skupaj 8927 krov 87 vin. Izdatki: Za blago 8580 K 70 vin., voznila 285 K 90 vin., užitnina 178 krov 63 vin., upravni stroški 215 K 01 vin., razno 3 K 60 vin., skupaj 9272 K 84 vin. Promet 18.200 K 71 vin. v mesecu oktobru. Prejemki: Vplačani deleži 9 K, za prodano blago 8879 K 01 vin., skupaj 8888 K 01 vin. Izdatki: Za blago 8456 K 08 vin., voznila 389 K 05 vin., užitnina 104 K 94 vin., davki 250 K, upravni stroški 176 K 47 vin., zavarovalnina za blago 20 K 15 vin., razno 2 K 96 vin., skupaj 9399 K 65 vin. Promet 18.287 K 66 vin.

Okno v svet.

»Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« je vpeljala nove jako lične nabiralnike. Nabiralnik je podoba prosečega otroka, ki nosi na tablici napis: »Mal položi dar — domu na oltar.« Spodaj je zaznamovan popoln družbin naslov. Misel nabiralniku je ta, naj bi ta proseči otrok izprosil prav mnogo darov za našo šolsko družbo. Nabiralniki, 32 centimetrov visoki, bodo gotovo kinčali vsak prostor, kamor se postavijo. Bode naj to gostilna, ali trgovina, ali privatna hiša. Izdelani so popolnoma umetnostno. S tako podobo je družba hotela vplivati tudi na estetičnost čutov našega ljudstva. Ker so družbo stali veliko, sklenil je vodstveni odbor, da naj se ob naročitvi za vsacega priloži svota 10 krov. Ostali bi pa tudi potem še družbina last. Naročajo se pri družbinem vodstvu v Ljubljani. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda. V Ljubljani, dne 12. novembra 1906.

Pismo iz Amerike.

Iz Brooklyna, N. Y. (Rafaelova družba; delavske razmere; društvo sv. Petra. O Rafaelovi družbi najprej nekoliko besedi. V gmotnem oziru mi ta družba direktno ni koristila, pač pa indirektno. Ker sem iz Ljubljane do Bremena srečno potoval, nisem iskal nikjer kakih pojasnil, a v Bremenu sem takoj poiskal dotično kapelico, kamor sem hodil k sveti maši, kakor so storili tudi drugi, s katerimi smo potovali skupaj. Jako dobro pa mi je došla misijonska postaja (Leo Haus) v New Yorku; tam sem bival štiri dni in med tem časom sem imel priliko poiskati Slovence, pri katerih sem dobil ceneje stanovanje. Ta Leo Haus priporočam vsakemu, kdor misli tukaj ostati in nima nikakega znanca, pri katerem bi mogel precej prvi dan dobiti stanovanje, ker drugače lahko pride v roke sleparjem, katerih je tukaj dosti. Prvi čas se mi je godilo zelo slabo radi jezika in nepoznanja tukajšnjih razmer, a sedaj sem pa že zadovoljen. Delam po devet ur na dan; v soboto osem ur; zaslužim 26^{1/2} centov na uro. Član sem dveh podpornih društev: prvo je društvo sv. Frančiška Seraf. v New Yorku, ki je spojeno s Slovensko Katoliško Jednoto, in drugo je društvo sv. Petra v Brooklynu, spojeno z Jugoslovensko Katoliško Jednoto. Ako sem bolan, dobim od vsakega društva en dolar na dan, ako mi umrje moja žena, dobim 500 dolarjev, in ako umrjem jaz, dobri moja žena 1000 dolarjev, in vse to me stane približno tri dolarje na mesec. — Za sedaj nekoliko opi-

šem samo najmlajše društvo sv. Petra, J. S. K. J., katerga ustanovnik sem bil tudi jaz. Pred 2 letoma, smo ustanovili to društvo, in še potem precej časa, radi velikega nasprotovanja od naših lastnih rojakov, smo imeli velike težave z njimi. S trdnim voljom in neutrudljivim delom smo danes ponosni na to, da društvo razpolaga z 200 dol. gotovine v blagajni in s 40 dobrimi člani. Ker pa društvo želi kolikor mogoče zadostiti pravilom naše Jednote, ki zahteva svojim članom poleg gmotne podpore po vsej mogočnosti skrbeti tudi za njih večno srečo ter splošno naobrazbo, zato je naše društvo začelo misliti, kako bi storilo kaj v izobrazbo svojih članov in sploh tu bivajočih naših rojakov. Ker sem jaz tudi odbornik, sem povedal drugim o »Kršč. soc. zvezzi« v Ljubljani ter o publikacijah, katere je ta nekdaj izdajala. Zato sem naprošen, ako mi je mogoče kaj natančnejšega poizvedeti, če bi se moglo kaj primernega za nas dobiti od »Kršč. soc. zvezze«. Tukaj je navada naših društev v korist društvene blagajne priejeti zabave, na katerih vsporedru je vedno eno in isto: ples, k večjemu še kaka šaljiva pošta in par fantovskih pesmi. Zato hočemo pričeti s predstavami, a ker se moramo ozirati najprej na priproste ljudi (ker frakarji so i tu frakarji), kateri so res potreben izobrazbe, zato želimo dobiti za pričetek komičnih predmetov, ker s tem jih bo najložje pridobiti. — Prihodnjič kaj več.

Združenje podjetnikov fabrikantov napreduje. Tvorničarji email-posod so se združili v kartel, ki obsega avstrijske in pa nekaj tvornic v Nemčiji. Združili so se v kartel nadalje tudi tvorničarji za pod-

plate, za sten (taht) in pa tvorničarji, ki izdelujejo lep. Dva tiča ustrelje v kartele združeni tvorničarji tako na en mah. Na eni strani pritisajo delavce pri plačah, na drugi pa draže blago in stiskajo kupujoče občinstvo. Nasproti kartelom, jasno nastopa vlada severnoameriških Združenih držav, ki kartelirane bogataše kaznuje.

„Naša moč“

izhaja vsak petek.

Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:

za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v., 12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24 vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo: 1 krat 9 v. petit vrsta, 2krat 7 v. petit vrsta, 3krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravnštvo

„Naše moči“

Kopitarjeve ulice štev. 2.

Ljubljana

Stari trg 10.

Ivan Podlesnik ml.

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevljji.

Velika zaloga. ✕ Solidno blago. Zmerne cene.

(Sklicateljem na ta oglas znaten popust.)

Ne prezrite!

Kdor hoče res postrežen biti z
**dobrim, naravnim belim
in črnim vinom,**

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano
trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko
v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!